

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

Секція III.
**МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ: ВЕКТОРИ
ДОСЛІДЖЕННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ**

ПРОЯВИ РЕАКЦІЙ НА ВАЖКИЙ СТРЕС ТА ПОРУШЕННЯ АДАПТАЦІЇ ДОРОСЛИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
Івченко Л. І., Мельничук І.В.	193
ГЕНЕРАЛІЗОВАНИЙ АФЕКТИВНИЙ РОЗЛАД: ОСОБЛИВОСТІ КЛІНІЧНОГО ПЕРЕБІГУ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЙОГО ПОДОЛАННЯ	
Бернадзіковська Л.О., Фрунзе О.В.	196
ВИРАЗНІСТЬ ПСИХІЧНОЇ ВТОМИ У ХВОРИХ НА ОНКОЛОГІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ	
Другаль К.І., Савенкова І.І.	200
ВПЛИВ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ У КОНТЕКСТІ ВІЙНИ	
Жданова Г. В., Венгер Г. С.	202
МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ: СТОНС ЯК КЛЮЧ ДО РОЗУМІННЯ ПСИХОГЕННИХ СЕКСУАЛЬНИХ ДИСФУНКЦІЙ	
Заморока А. А.	205
ДЕПРЕСИВНИЙ СИНДРОМ У ПЕРЕБІГУ ПОСТТРАВМАТИЧНИХ СТРЕСОВИХ РОЗЛАДІВ	
Ігнатенко Е.В., Садова М.А.	207
ПРИКОРДОННИЙ РОЗЛАД ОСОБИСТОСТІ ТА ЙОГО ЕТИОЛОГІЯ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	
Кандалова Д.В., Венгер Г. С.	210
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ВТРАТИ ТА ГОРЮВАННЯ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Крисак А.О., Онищенко О.О.	213
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ НАРКОЗАЛЕЖНИМИ ПАЦІЄНТАМИ	3
Лахута Л.П., Савенкова І.І.	216
ГОСТРА РЕАКЦІЯ НА СТРЕС: АДАПТИВНІ ТА ДЕЗАДАПТИВНІ МЕХАНІЗМИ В УМОВАХ ВІЙНИ	
Богдан Ж.Б., Логвиненко Л.І.	219
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ПРИХИЛЬНІСТЮ ТА РОЗЛАДАМИ КОНСТРУКТУ «ОБРАЗУ ТІЛА»	
Маринюк Г.О., Савенкова І.І.	223
РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	
Новська О. Р.	226
ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ КОГНІТИВНИХ ЧИННИКІВ КОПІНГ- ПОВЕДІНКИ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ	
Сивоконь О.Ю.	229
ВІЙНА ЯК СТРЕСОВИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ТА ПІДЛІТКОВУ МОТИВАЦІЮ ДО НАВЧАННЯ	
Цимбалюк І.В., Головська І.Г.	231

природний процес горювання є порушеним, що в свою чергу призводить до погіршення симптомів ПТСР і функціональних розладів. З огляду на це фахівці у сфері психічного здоров'я які працюють із військовими, мають враховувати цей фактор. Також необхідно ефективно залучати родину та близьке соціальне оточення військовослужбовців до тривалого процесу реабілітації. Комплексний підхід дозволяє мінімізувати ризики хронізації стресових реакцій та підвищити ефективність психологічної допомоги.

Література:

1. Базарний С.В. Соціальна реабілітація військовослужбовців// Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспонденція. 2020. Вип.32. С.107-110.
2. Зливков В., Лукомська С. Терапія горя: практичний посібник /за ред. R. A. Neimeyer; пер. та адапт. В.Зливков, С. Лукомська. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. 259с
3. Королович О. Психологічні аспекти динаміки переживання втрати// Психологічні травелогі, 2023. №4.С. 16-24.
4. Мирончак К.В. Вплив переживання втрати на самоефективність військових // Проблеми політичної психології, 2017. Вип.-6 (20) С.133-141.
5. Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України. Допомога військовим з посттравматичним стресовим розладом. Режим доступу: Допомога військовим з посттравматичним стресовим розладом | Центр громадського здоров'я (дата звернення: 28.04.2025).
6. Blais R.K., Tirone V., Orlowska D., Lofgreen A., Klassen B., Help P., Stevens N., Zalta A.K. Self-reported PTSD symptoms and social support in U.S. military service members and veterans: a meta-analysis // Eur. J. Psychotraumatol. 2021. Vol. 12, No. 1. Article ID 1851078. Режим доступу: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8725779/>(дата звернення: 28.04.2025).
7. Simon N.N., O'Day E.B., Hellberg S.N., Hoeppner S.S., Charney M.E., Robinaugh D.J., Bui E., Goetter E.M., Baker A.W., Rogers A.H., Nadal-Vicens M., Venners M.R., Kim H.M., Rauch S.A.M. The loss of a fellow service member: Complicated grief in post-9/11 service members and veterans with combat-related posttraumatic stress disorder // J. Neurosci. Res.- 2018.- Vol. 96, No. 1- P. 5-15.- DOL:10.1002/jnr.24094.
Режим доступу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28609578/> (дата звернення: 28.04.2025).
8. депресію ускладнення птср у військових
University of California, Irvine. UCI study first to explore veterans' grief? An overlooked toll of war.- Режим доступу: <https://ps.sococo.uci.edu/news/uci-study-first-explore-veterans-grief-overlooked-toll-war> (дата звернення: 28.04.2025)

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З НАРКОЗАЛЕЖНИМИ ПАЦІЄНТАМИ

Лахута Л.П., Савенкова І.І.

*«Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

У статті розглянуто ключові психологічні особливості наркозалежних пацієнтів, описано основні механізми формування залежності та типові риси особистості таких клієнтів [1; 2]. Висвітлено основні принципи психотерапевтичної роботи: побудова довіри, формування мотивації до змін, робота з травмами та розвиток навичок саморегуляції [1; 3; 4]. Описано ефективні методи психотерапії (мотиваційне інтерв'ю, когнітивно-поведінкову терапію,

DBT, гештальт-підхід, сімейну терапію) та роль реабілітаційних центрів у відновленні пацієнта [3; 5; 6; 7; 8; 9]. Зроблено висновок про важливість емпатії, стійкості та підтримки як основних факторів успішної роботи з цією категорією пацієнтів [1; 10].

Ключові слова: наркозалежність, психотерапія, мотивація до змін, психологічна допомога, рецидив, реабілітація, саморегуляція, психотравма.

Вивчення психологічних особливостей роботи з наркозалежними пацієнтами є складною та багатогранною проблемою, оскільки залежність від наркотичних речовин часто супроводжується глибокими психологічними порушеннями, такими як депресії, тривожні розлади, розлади особистості та низька самооцінка [1; 2]. Психологічна допомога пацієнтам, які страждають від наркозалежності, вимагає глибокого розуміння специфічних механізмів залежності, таких як психологічна потреба в наркотиках, спотворення мислення та емоцій, а також соціальна ізоляція та руйнівні стосунки з оточенням [1; 4]. Однією з основних проблем є те, що традиційні методи психологічної роботи не завжди ефективні для цієї категорії пацієнтів, оскільки вони можуть не бути готовими до змін або не визнавати проблему [2; 3].

Додатковою проблемою є відсутність єдиного підходу до лікування наркозалежності в психологічній практиці, оскільки кожен пацієнт має свої індивідуальні особливості [1; 10]. Для ефективної психологічної допомоги необхідно враховувати не лише медичні та фізіологічні аспекти залежності, але й психологічні, такі як внутрішній конфлікт, травматичний досвід, сімейні відносини та соціальні чинники [4; 8]. Тому розробка нових методик та стратегій психологічної підтримки, а також удосконалення професійних навичок психологів у цій сфері є важливим напрямом сучасної психотерапевтичної практики [1; 9].

Мета статті: проаналізувати основні психологічні особливості наркозалежних осіб, виявити ефективні підходи до психокорекції та розкрити специфіку психологічної роботи з цією категорією пацієнтів.

Об'єкт статті: процес психологічної реабілітації осіб з наркотичною залежністю.

Предмет статті: психологічні механізми, специфіка взаємодії та особливості психотерапевтичного впливу в роботі з наркозалежними пацієнтами.

Проблема наркотичної залежності залишається однією з найболючіших у сучасному суспільстві. Вона не тільки руйнує фізичне здоров'я людини, а й глибоко травмує її психіку, особистість, соціальні зв'язки [1]. Робота з наркозалежними пацієнтами — це не лише про медикаментозне лікування, а, в першу чергу, про встановлення довіри, розуміння глибинних причин вживання та поступове повернення людини до повноцінного життя [1; 3].

Наркозалежність зазвичай не виникає раптово. Вона розвивається поступово і включає психологічні, соціальні, біологічні компоненти [2; 10]. Більшість пацієнтів мають передумови у вигляді травм, емоційного болю, депресії, занедбаності або відчуття відчуження [4]. Часто наркотик стає для них способом втечі від реальності або самотійного «лікування» внутрішніх переживань [4].

На психологічному рівні формування залежності часто супроводжується порушенням механізмів саморегуляції, зниженням стресостійкості, деформацією самооцінки [2; 6]. Людина потрапляє у замкнене коло: психічний біль → вживання → тимчасове полегшення → ще більша порожнеча → нове вживання [2]. Цикл повторюється і поступово витісняє інші форми задоволення, стосунки, інтереси [1].

Робота з наркозалежним пацієнтом вимагає глибокого розуміння його внутрішнього світу. Часто це особистість із глибокими емоційними ранами, порушеною здатністю до довіри, високим рівнем тривожності, почуттям сорому та провини [4; 6]. Багато хто має співзалежні стосунки у родині, дитячі психотравми, досвід фізичного або емоційного насильства [4; 8].

Частими є прояви нарцисичного або пограничного типу особистості, що ускладнює побудову стабільного терапевтичного контакту [6]. Водночас, за зовнішньою агресією, маніпулятивністю чи байдужістю часто ховається велика потреба у прийнятті, безпечному просторі й можливості бути почутим [1].

У роботі з наркозалежними пацієнтами особливо важливими є:

- а) Побудова довірливих стосунків [1; 3];
- б) Визначення мотиву до змін [3];
- в) Робота з травмою [4];
- г) Формування нових навичок саморегуляції [6; 7];
- г) Психосоцвіта [1; 9];
- д) Робота з рецидивами [5].

Найбільш ефективними підходами у роботі з наркозалежними є:

- а) Мотиваційне інтерв'ю [3];
- б) Когнітивно-поведінкова терапія [6];
- в) Діалектична поведінкова терапія (DBT) [6; 7];
- г) Гештальт-терапія [7];
- г) Сімейна терапія [8].

Психолог не працює у вакуумі. Важливим етапом є участь пацієнта у програмах реабілітації, де, окрім індивідуальної терапії, діє групова підтримка, соціалізація, структурований розклад [9; 10]. Це середовище створює нові моделі взаємодії, де замість наркотика приходять взаємини, спільна справа, відповідальність.

Психологічна допомога наркозалежним — це більше, ніж професія. Це покликання. Вона потребує витримки, емпатії, навичок і віри в людину навіть тоді, коли вона сама в себе не вірить [1]. Психолог стає тим, хто тримає поруч, коли боляче, і не здається, коли здається пацієнт. І саме така підтримка часто стає точкою опори для внутрішньої трансформації, для нового життя без наркотиків [4; 10].

Література:

1. Савченко Л. Ф. Психологічна допомога особам із залежною поведінкою. Київ: Центр учбової літератури, 2021.
2. Микитенко Н. В. Психологічна корекція адиктивної поведінки: теорія і практика. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019.

3. Miller W. R., Rollnick S. Мотиваційне інтерв'ю: допомога людям у зміні поведінки. Київ: УкрМедКнига, 2020.
4. Герман Дж. Травма та одужання. Харків: Віват, 2022.
5. Марлатт Г. А., Донован Д. М. Профілактика рецидивів у лікуванні залежностей. Київ: Книга плюс, 2020.
6. Лінехан М. М. Когнітивно-поведінкове лікування прикордонного розладу особистості. Київ: Основи, 2021.
7. Дяченко Л. В. Сучасні підходи до психотерапії залежностей: DBT та гештальт-підхід. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020.
8. Стельмах Л. І. Системна сімейна терапія: практичний підхід. Тернопіль : Мандрівець, 2021.
9. Білик Н. С. Психологічна реабілітація: групова робота з адиктивними клієнтами. Львів: Видавництво ЛНУ, 2020.
10. Міністерство охорони здоров'я України. Методичні рекомендації щодо надання психотерапевтичної допомоги особам з наркотичною залежністю. Київ: МОЗ України, 2020.

ГОСТРА РЕАКЦІЯ НА СТРЕС: АДАПТИВНІ ТА ДЕЗАДАПТИВНІ МЕХАНІЗМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Богдан Ж.Б., Логвиненко Л.І.

*«Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)»*

Проблема вивчення когнітивних особливостей при гострій реакції на стрес у дорослих є надзвичайно актуальною проблемою в сучасній клінічній психології та психотерапії. Останні дані свідчать про значний вплив війни та на психічне здоров'я населення України, зокрема щодо гострої стресової реакції (ГСР) та суміжних з нею розладів. Згідно з даними електронної системи охорони здоров'я (ЕСОЗ), у 2024 році діагноз «гостра реакція на стрес» було встановлено 2964 українцям, тоді як у 2023 році – 4289 особам, що свідчить про зниження кількості офіційно зареєстрованих випадків ГСР (гостра стресова реакція). Проаналізувавши дану статистику, можна зробити висновок, що українці адаптуються до стресових ситуацій в умовах нашого сьогодення, що є позитивним аспектом враховуючи поточну ситуацію в країні. Водночас дана тема зберігає надзвичайну актуальність для українського суспільства та потребує подальшого наукового вивчення з метою поглибленого розуміння та своєчасної діагностики гострої стресової реакції, що є важливим чинником у запобіганні розвитку інших психічних розладів у майбутньому.

Мета дослідження полягає в здійсненні теоретичного аналізу поняття гострої реакції на стрес у цивільного населення в умовах воєнного стану в Україні в сучасних дослідженнях.

Об'єктом дослідження виступають процеси розвитку і прояву психічних станів у відповідь на гострий стрес у контексті військових дій.

Предмет дослідження – особливості прояву та функціонування адаптивних і дезадаптивних механізмів психіки при гострій реакції на стрес.

Відповідно до даних МОН України у 2024 році найпоширенішими емоціями серед українців були втома (46%), напруженість (44%) та надія (31%). Тим самим 77% респондентів повідомили про переживання стресу та сильну